

ЗАБОЛОТНА О.А.,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний
університет ім. Павла Тичини,
м. Умань

**ПРОГРАМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ
(ПРЕДСТАВЛЕНО ЗАВДЯКИ УЧАСТІ У ПРОЕКТІ
«ШКІЛЬНИЙ УЧИТЕЛЬ НОВОГО ПОКОЛІННЯ»)**

Статтю присвячено питанням професійного розвитку вчителів англійської мови у Великобританії. Проаналізовано структуру і особливостей акредитованих Кембриджських курсів, запропонованих Норіджським інститутом мовної освіти: Модульної магістерської програми професійного розвитку в галузі викладання англійської мови, програм CELTA (Сертифікат про викладання англійської мови як іноземної) та DELTA (Диплом про викладання англійської мови як іноземної).

Статья посвящена вопросам профессионального развития учителей английского языка как иностранного в Великобритании. Проанализированы структура и особенности аккредитированных Кембриджских курсов, предложенных Нориджским институтом языкового образования: Модульной магистерской программы профессионального развития в области преподавания английского языка, программ CELTA (Сертификат о преподавании английского языка как иностранного) и DELTA (Диплом о преподавании английского языка как иностранного).

The article is devoted to the issue of EFL teachers' development in Great Britain. The structure and characteristics of Cambridge accredited courses have been analyzed. The programs under analysis are: Modular Postgraduate Programme leading to MA in Professional Development for Language Education; CELTA (The Certificate in Teaching English to Speakers of Other Languages); DELTA (The Diploma in Teaching English to Speakers of Other Languages).

Концепція навчання впродовж життя вимагає зміни підходів як до вищої педагогічної освіти в галузі підготовки вчителя іноземних мов, так і до можливостей його постійного професійного розвитку.

Проблемам підготовки вчителів присвячені порівняльно-педагогічні дослідження Н. Авшенюк, Ю. Кіщенко, Л. Пуховської та ін. На особливостях професійної підготовки вчителя англійської мови в різних країнах зосереджено праці С. Деркач, Н. Кошарної, Л. Стрельченко та ін.

Проект «Шкільний учитель нового покоління», зініційований Британською Радою і Міністерством освіти і науки України, спрямований на концептуальну зміну підходів до навчання і викладання іноземних мов, зокрема, англійської. Одним із напрямів реалізації Проекту є ознайомлення з успішним досвідом за межами України, а саме в Узбекистані (Інститут сучасних мов, м. Ташкент) і у Великобританії (Норіджський інститут мовної освіти, м. Норідж) [4]. Цим матеріалом маємо на меті ознайомити з системою роботи останнього.

На відміну від України, де підвищення кваліфікації вчителів перебуває у сфері відповідальності інститутів післядипломної освіти, у Великобританії цю функцію на себе беруть незалежні установи, які пропонують широкий спектр сертифікованих курсів. Норіджський інститут мовної освіти було створено у 1995 р. фахівцями зі значним досвідом у галузі викладання англійської мови. Цей Інститут з самого початку свого функціонування пропонує стаціонарні і дистанційні якісні програми професійного розвитку вчителів, викладачів і тренерів з усього світу.

Прикладами таких акредитованих Кембриджських курсів є: Модульна магістерська програма професійного розвитку в галузі викладання англійської мови (Modular Postgraduate Programme leading to MA in Professional Development for Language Education); CELTA (раніше – Certificate in English Language Teaching to Adults) сьогодні – Сертифікат про викладання англійської мови як іноземної (The Certificate in Teaching English to Speakers of Other Languages); DELTA (раніше – Diploma in English Language Teaching to Adults) сьогодні – Диплом про викладання англійської мови як іноземної (The Diploma in Teaching English to Speakers of Other Languages). Охарактеризуємо ці програми більш детально.

Модульна магістерська програма професійного розвитку в галузі викладання англійської мови [3] призначена для учителів англійської мови як іноземної, які бажають підвищити свій рівень і навичок викладання, розширити можливості професійного зростання і отримати додаткову кваліфікацію, акредитовано Чічестерським університетом (University of Chichester).

Ця програма має модульну структуру і здійснюється у формі, яка передбачає так зване «змішане навчання» (blended learning) – поєднання дистанційних і очних занять, що, завдяки гнучкості графіку занять, дає змогу проходи-

Таблиця 1

Структура Модульної магістерської програми професійного розвитку в галузі викладання англійської мови [3]

Назва предмета	Форма опанування
Базовий модуль (60 кредитів)	
Методика викладання мови	Очна + дистанційний контроль
Предмети за вибором (по 30 кредитів)	
Зміст і інтегроване навчання мови	Очна + дистанційний контроль
Самостійність у навчанні мови	Дистанційна
Розроблення матеріалів	Очна + дистанційний контроль
Раннє навчання іноземних мов	Очна + дистанційний контроль
Технологічно забезпечене навчання мови	Очна + дистанційний контроль
Викладання англійської мови для академічних цілей	Очна + дистанційний контроль
Тестування і оцінювання	Очна + дистанційний контроль
Розвиток тренерів	Очна + дистанційний контроль
Заключний модуль – 60 кредитів	
Дисертація (15000 слів), що передбачає викладення прикладних моментів із застосування навичок, отриманих під час опанування курсу (є обов'язковою для здобуття ступеню магістра)	Дистанційний контроль

ти курс практикуючим учителям. Як наслідок, цю програму можна опанувати як за один, так і за сім років, залежно від інтенсивності он-лайн і очних занять, які проходять у межах коротких сесій.

Існує три опції проходження курсу:

- Перша – це програма підготовки, що передбачає опанування 180 кредитами і веде до здобуття ступеня магістра з професійного розвитку

в галузі мовної освіти (MA);

- Друга програма полягає у проходженні 120-кредитного курсу, результатом якого є отримання диплома (PGDip);
- Результатом третьої – 60-кредитної – програми є здобуття сертифіката (PGCert).

До кінця кожного з трьох вище названих курсів учасники отримують глибоке розуміння принципів передового досвіду мовної освіти і розуміння того, як можна їх застосувати у практиці власної професійної діяльності. Крім того, ця програма ознайомлює учасників з основами наукових досліджень в галузі методики викладання англійської мови. Ця програма має чітко окреслену структуру, перевірену часом і максимально вдосконалену з урахуванням попереднього досвіду (див. табл. 1).

Програма CELTA [1] надає вчителям англійської мови як іноземної базову практичну підготовку. Її учасники з першого дня курсу навчають групу з 12 учнів і виконують низку письмових завдань. Для їх виконання вони зобов'язані прочитати значний перелік рекомендованої літератури. Курс досить інтенсивний і вимагає від учасників повної зайнятості з 9 до 17 год. впродовж чотирьох тижнів. Крім того, учасники мають представити чотири об'ємних письмових завдання, матеріали спостереження уроків, плани уроків і кілька коротких письмових робіт.

Під час настановних занять слухачі курсу отримують інформацію щодо особливостей лексики, граматики і вимови англійської мови, основ методики, які стосуються управління навчальною діяльністю, ефективного використання ресурсів, підходу до різних учнів, виправлення помилок тощо. Ці заняття служать основою підготовки до педагогічної практики в межах курсу, під час проходження якого слухачі проводять як мінімум шість уроків і спостерігають за шістьма уроками, проведеними досвідченими вчителями. Важливими компонентами підготовки після кожного проведеного уроку є його детальна оцінка досвідченими наставниками і рефлексія самого слухача, який співвідносить цілі, очікування і отриманий результат.

Пройти курс може той, хто зацікавлений кар'єрою в галузі викладання англійської мови, той, хто цікавиться мовою і її викладанням і хоче працювати за межами Великобританії, а також випускники вищих навчальних закладів, зацікавлені можливостями професійного розвитку.

Програма «DELTA» [2] орієнтована на працюючих учителів англійської мови, які бажають підвищити свій кваліфікаційний рівень. Вона має безперечний авторитет в усьому світі, оскільки сертифікат про її проходження присвоює структурний підрозділ Кембриджського університету. «DELTA» передбачає опанування трьома модулями, кожен з яких оцінюється окремо і за кожен з яких видають окремий сертифікат. Лише після успішного опану-

вання усіма трьома модулями учасники програми отримують диплом про її завершення.

Перший модуль зосереджується на теоретичних принципах викладання англійської мови, а також сучасному лінгвістичному підґрунті їх практичного застосування у шкільній мовній освіті. Оцінювання проводять у формі двох письмових екзаменів. Цей модуль розрахований на 12 тижнів дистанційного навчання, після якого передбачено один тиждень на повторення і узагальнення пройденого матеріалу.

Другий модуль спрямований на набуття практичних навичок. Як наслідок у центрі уваги перебуває педагогічна практика і оцінювання відбувається на основі представленого портфоліо, що включає аналіз відвіданих уроків, письмових завдань, самооцінювання і зовнішнє оцінювання проведених уроків. Як і перший модуль, другий розрахований на 12 тижнів, впродовж яких кандидат зобов'язаний працювати досить інтенсивно. Крім виконання 5 теоретичних завдань і діагностичного уроку, він передбачає проведення шести уроків.

Третій модуль зосереджений на обраній галузі викладання англійської мови, наприклад, англійської мови професійного спрямування, ділової англійської мови, раннього навчання мови, англійської мови для академічних цілей, дистанційного викладання англійської мови тощо. У ході проходження модуля кандидати здобувають теоретичні знання і практичні вміння з таких напрямів: аналіз потреб, цілі і завдання курсу, діагностичне тестування, концептуалізація змісту, оцінювання, розроблення навчальних матеріалів, проблеми і недоліки. Оцінювання відбувається на основі розгорнутої письмової роботи (4000 – 45000 слів), у якій вони пропонують розроблену програму курсу, обраного як сферу спеціалізації.

Пройти модулі програми може лише той, хто має відповідну професійну підготовку, має попередню вчительську кваліфікацію (наприклад, CELTA), а також як мінімум два роки педагогічного стажу (що становить 1200 годин) за останні п'ять років. Перевага надається тим кандидатам, які мають досвід викладання на різних рівнях і у різних педагогічних контекстах. Якщо на проходження програми претендують кандидати, для яких англійська мова є іноземною, вони повинні довести володіння нею на рівні не нижче C 1 за шкалою, визначеною Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. Якщо кандидати не відповідають усім вище вказаним критеріям, за рішенням адміністрації програми, можуть приступити до її опанування, якщо вони дають об'єктивні підстави, що доводять, що вони здатні успішно опанувати цю програму.

Крім цього, Норіджський інститут мовної освіти реалізує 34 інші курси, які охоплюють методичні аспекти – від раннього навчання іноземних мов до викладання в університеті. Крім методичної підготовки, ці курси спрямовані і

на підвищення рівня володіння англійською мовою.

Іншим напрямом діяльності Норіджського інституту мовної освіти є надання консультаційних послуг під час реалізації проектів, мета і завдання яких пов'язані з покращенням мовної освіти. Консультанти з цієї інституції тісно співпрацюють з міністерствами освіти, Британською Радою, університетами та іншими організаціями у близько 30 країнах на усіх континентах. Комплексне надання консультаційних послуг включає такі етапи: аналіз реальних потреб, пошуки розв'язання проблем, досягнення результатів, встановлення партнерських зв'язків, оцінювання наслідків реалізації проекту, подальший контроль лонгитюдних результатів з метою доведення ефективності реалізації проекту. Слід зазначити, що консультантом проекту «Шкільний учитель нового покоління» є академічний директор Норіджського інституту мовної освіти Род Болайто.

Насьогодні Норіджський інститут мовної освіти є одним із найбільших у Великобританії закладів за спектром надання подібних послуг. Він акредитований Британською Радою, всі акредитовані курси отримують фінансування з Erasmus+. Інститут є членом міжнародної асоціації Оцінювання і акредитації якості мовної освіти (Evaluation & Accreditation of Quality in Language Services, EAQUALS), яка підтримує і гарантує високу якість навчання і викладання різних мов у 31 країні світу. Для оцінювання якості функціонування різних інституцій, пов'язаних із мовною освітою, цією Асоціацією розроблено низку критеріїв, яким відповідає аналізований нами Норіджський інститут мовної освіти.

Список використаних джерел:

1. Cambridge CELTA [Electronic Resource]. – URL <https://www.nile-elt.com/courses/course/57>
2. Cambridge Delta [Electronic Resource]. – URL : <https://www.nile-elt.com/cambridge-delta>
3. Modular Postgraduate Programme leading to MA in Professional Development for Language Education <https://www.nile-elt.com/ma-programme>
4. NILE [Electronic Resource]. – URL : <https://www.nile-elt.com/>